

INGLIZ TILIDAGI TURLI AKSENTLARNI O'RGANISH VA MASHQ QILISH

Abduqayumov Abdushukur Abdukarim o'g'li

Samarqand Davlat chet tillari instituti 2-kurs talabasi

E-mail: abdushukur2717@gmail.com

Ilmiy rahbar: **Zubaydova Nilufar Ne'matullayevna**

Annotatsiya: Ingliz tilidagi aksentlar til o'rganishda katta ahamiyatga ega bo'lib, ular nafaqat tilning turli madaniy qatlamlari va mintaqalarini aks ettiradi, balki o'rganilayotgan tilni tushunishni ham yengillashtiradi. Ushbu maqola orqali o'quvchilar ingliz tilidagi turli aksentlarni ajratishni va ularni mashq qilish orqali o'z talaffuzlarini yaxshilashni o'rganadilar. Maqola Amerika, Britaniya, Avstraliya va boshqa aksentlarning xususiyatlarini tushuntiradi, talaffuzdagi farqlar va odatiy ohanglarni namoyish etadi, hamda har bir aksentni yaxshi o'zlashtirish uchun foydali maslahatlar beradi. Maqolada aksentlarni mashq qilish uchun resurslar va samarali usullar, jumladan, eshitish va so'zlashuv mashqlari, aksentga xos talaffuzni mukammallashtirish usullari haqida ma'lumot beriladi. Shu orqali til o'rganuvchilar aksentlar orqali tilning boyligiga yanada yaqinroq bo'lishadi.

Kalit so'z: Ingliz tilidagi aksentlar, Amerika aksenti, Britaniya aksenti, Avstraliya aksenti, talaffuz mashqlari, aksentlarni o'rganish, intonatsiya, talaffuz usullari, til o'rganish, ovozli materiallar.

Kirish qism. Ingliz tilidagi aksentlarni o'rganish til o'rganuvchilar uchun qiyin, ammo qiziqarli jarayon bo'lib, muloqotda yanada moslashuvchanlikni va tushunish qobiliyatini oshiradi. Turli mintaqalar va madaniy qatlamlarga xos bo'lgan aksentlar talaffuz, so'zlar va intonatsiyada o'ziga xos farqlar yaratadi. Ushbu bo'limda Amerika, Britaniya va Avstraliya aksentlari hamda ularni mashq qilish usullari haqida batafsil tushuntirishlar beriladi.

1. Amerika aksenti. Amerika aksenti eng keng tarqalgan aksentlardan biri bo'lib, kinolar, seriallar va musiqalar orqali butun dunyoga tanish. Amerika aksentida "r" tovushi aniqroq va kuchliroq talaffuz qilinadi, ayniqsa so'z oxirida yoki undoshdan keyin kelganda. Ushbu aksentni o'rganish uchun odamlar ko'p hollarda turli audio resurslardan, Amerika filmlari va podkastlaridan foydalanadilar. Amerika aksentini mustahkamlash uchun "shadowing" usuli – talaffuz va intonatsiyani ovozli materiallar bilan birgalikda takrorlash mashqlari – juda foydali hisoblanadi.

2. *Britaniya aksenti.* Britaniya aksenti ko‘plab lahjalarga ega bo‘lsa-da, RP (Received Pronunciation) aksenti eng nufuzli va keng tarqalgan hisoblanadi. Ushbu aksentda “r” tovushi ko‘pincha talaffuz qilinmaydi (so‘z oxirida yoki undoshdan keyin). Shuningdek, ba‘zi so‘zlarda urg‘ular Amerikadagi kabi emas. Britaniya aksentini o‘rganish uchun BBC, Britaniya kinolari va seriallari, hamda ovozli kitoblardan foydalanish mumkin. Talaffuzni yanada takomillashtirish uchun RP talaffuzi bilan shug‘ullanish kerak va ovozli materiallarni eshitish orqali talaffuz farqlarini his qilish mumkin.

3. *Avstraliya aksenti.* Avstraliya aksenti dunyo bo‘yicha notanishroq bo‘lishiga qaramasdan, o‘ziga xoslikka ega va o‘z talqini bilan diqqatga sazovor. Bu aksentda so‘zlar tez va qisqartirilgan holda talaffuz qilinadi, shuningdek, ba‘zi so‘zlar o‘ziga xos intonatsion o‘zgarishlarga ega. Avstraliya aksentini o‘rganish uchun Avstraliya televideniesi, podkastlari va mahalliy kontentlardan foydalanish tavsiya etiladi. Bu aksentni mashq qilish uchun ham “shadowing” usuli va talaffuzni sinchkovlik bilan takrorlash usullari samarali bo‘ladi.

4. *Mashq qilish usullari.* Ingliz tilidagi aksentlarni o‘zlashtirish uchun quyidagi usullarni qo‘llash samarali:

Shadowing usuli: Ovozli material bilan birgalikda talaffuzni takrorlash va intonatsiyani his qilish. Bu usul o‘rganilayotgan aksentni tezda o‘zlashtirishga yordam beradi.

Audio va video materiallar: Keng ko‘lamdagi kinolar, seriallar va podkastlardan foydalanish orqali aksentga moslashish mumkin. Ovozli kitoblar, ayniqsa, talaffuz va intonatsiyani mukammallashtirish uchun yaxshi vosita hisoblanadi.

Tinglash va takrorlash: Aksentga oid yangi so‘z va iboralarni eshitib, ularni qayta-qayta talaffuz qilish orqali ularni o‘zlashtirish mumkin. Ushbu usullarni qo‘llash bilan o‘rganilayotgan aksentlarni yanada chuqurroq tushunish va talaffuz qobiliyatini yaxshilash mumkin.

Xulosa. Ingliz tilidagi aksentlarni o‘rganish til o‘rganuvchilarga nafaqat muloqot qobiliyatlarini oshirishda, balki tilning madaniy boyligini anglashda ham yordam beradi. Amerika, Britaniya va Avstraliya aksentlari kabi turli aksentlarni tushunish va mashq qilish orqali o‘rganilayotgan tilni yanada tabiiy va aniqroq talaffuz qilish imkoniyati yaratiladi. Shadowing usuli, audio va video materiallardan foydalanish kabi mashq qilish usullari aksentlarni tezda o‘zlashtirishga yordam beradi. Aksentlarni o‘rganish til o‘rganuvchilarga muloqotda erkinlik va moslashuvchanlikni ta‘minlaydi va ularni turli muloqot muhitlariga tayyorlaydi. Shu

yo‘l bilan, ingliz tilidagi aksentlar bilan tanishish o‘rganuvchilarga tilni yanada boyroq va chuqurroq anglash imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. N.N.Zubaydova(2019). The importance of teaching vocabulary. International conference Bridge to science: Research works.
2. U. M Azamatovna The History Of The Development Of The Terms Of Literary Studies Of The Turkic Peoples
3. D Nu‘monova, U Qo‘Ziyev Badiiy matni lingvostatistik tomondan tahlil qilish Oriental Art and Culture, 119-121, 2020
4. N Dedamirzayeva, U Kuziyev Teaching English to young learners through games Oriental Art and Culture, 86-88, 2020.
5. U M Azamatovna Comparative-typological analysis of the terms of folk art International Journal on Integrated Education 3 (12), 155-157, 2020.
6. R S Sharipovna. Peculiarities Of Teaching English In Secondary Schools In Uzbekistan International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology, 1-5,
7. K Khashimova, U Kuziev Participation Of Languages Of Other Systems In The Formation Of The Uzbek Literary Language Збірник наукових праць ЛОГОС, 22-25, 2020
8. U Qo‘ziyev Tilda Soflik Masalasi Ta‘limda Turkiy Xalqlar Milliy Mentalitetini Mustahkamlashning Dolzarb ..., 2022.
9. G. U Rustamova Lingvistik Pragmatikaning Birliklari. Филологические науки 11, 0.
10. U M Azamatovna History Of Development Of Uzbek And Kyrgyz Literary Terms E-Conference Globe, 67-69, 2021.
11. qizi To‘yeva, M. S. (2022, November). YANGI O‘ZBEKISTON ORIFA AYOLLARI VA G‘ARB AYOLLARINING JAMIYATDAGI MAVQEYI VA ULARNING HUQUQLARI. In INTERNATIONAL CONFERENCES (Vol. 1, No. 2, pp. 74-81).
12. Jumayev, F. B., & Jumayev, B. N. (2023). Ways to Improve Listening Skills Among Children. Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnal, 3(2), 129-131.
13. Jumayev, F. B., & Jumayev, B. N. (2023). Technology of Using of Didactic Games in English Language Lessons. Boshqaruv va Etika Qoidalari Onlayn Ilmiy Jurnal, 3(4), 112-115.
14. Jumayeva, M. B. (2023). Classifications of Cardinal Numbers and Ordinal Numbers in English And Uzbek. Ijtimoiy Fanlarda Innovasiya Onlayn Ilmiy Jurnal, 3(2), 132-134.

15. Jumayeva, M. B. (2023). Chet Tillarini O'rganishda Ommaviy Axborot Vositalarining O'rni va Ahamiyati. Boshqaruv va Etika Qoidalari Onlayn Ilmiy Jurnali, 3(5), 240-242.
16. Jumayeva, M., & Jumayeva, M. (2024, October). Challenges And Solutions In Teaching English Literature To High School Students. In International Conference On Interdisciplinary Science (Vol. 1, No. 11, pp. 176-180).
17. Бойназаров, И. (2012). Дастурлаш асослари бўйича мультимедиали ўргатувчи тизимни ўқув жараёнига жорий этиш. Экономика и инновационные технологии, (3), 86-90.